

Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis, Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis, eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

Titulus X. Charitas erga Proximum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79340)

§. VII.

Miscellanea.

Oblivioni datus sum tanquam mortuus à corde. Pl. 30. 13. Mortem hanc, quæ fit à corde, infert charitas; de qua loquitur sponsa Cant. 4. *vulnerata charitate ego sum.* S. Bern. ep. 42.

Charitas non inflatur 1. Cor. 13. 4. Lemma hoc est pro symbolo: vas plenum ipsum tumens. Pizin.

Sicut pars charitatis est humilitas, ita pars humilitatis est charitas. S. Ambr. 84. S. Virg. Demetriadi.

Charitatis venenum est spes adipiscendorum, aut retinendorum temporalium; nutrimentum ejus est imminutio cupiditatis; perfectio, nulla cupiditas. Signum profectus ejus, imminutio timoris; signum perfectionis ejus, nullus timor: quia & radix est omnium malorum cupiditas; & consummata dilectio foras mittit timorem. S. Augustinus lib. 83. *Quæst.* q. 36.

TITULUS X. CHARITAS.

Erga Proximum.

§. I.

Figurae, & Symbola.

Ex Veteri.

Fecit Deus duo luminaria magna. Gen. 1. 16. Tostatus: luminare magnum vocat Lunam; cum, secundum demonstrationes Astrologicas, quolibet astrò visibili, Luna ad minimum octo vicibus minor est? Respond. Abul. luna vocatur magnum luminare, non quantum ad rem, sed quantum ad apparentiam: propinquitatis enim orbis ejus ad nos, in comparatione ad alios orbis facit magnitudinem apparentiam. Vocatur *luminare majus*, quia plus lucis terræ affundit, quam cætera stellas. Did. Niss. l. 2. c. 3. in Phoen. Græc. Bonum communicativum sui.

Lignum vite in medio paradisi &c. Gen. 2. 9. In paradiso æternus Pater scientiæ arborem tibi sepofuit; & in paradiso Ecclesiæ Filius æternus charitatis arborem suam esse voluit, cui literis aureis inscripsit: *mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem.* Jo. 13. 34. magno tamen discrimine: ejus usus sub pena mortis inhibitus; hujus præceptus sub amissione vitæ: *qui non diligit, manet in morte.* 1. Jo. 3. 14. quam Christus D. tantâ curâ coluit; ut non multo tempore ramos ab affinium angustis ad immensos limites immicorum propagaverit; complexa etiam eos, qui vitæ, & honori insidiantur. Oliva t. 1. conc. 27.

Suspice cælum, & numera stellas, si potes; sic erit semen tuum. Gen. 15. 5. Antea dixerat: *fasciam semen tuum sicut pulverem terræ.* Gen. 13. 16. Quia Abraham erat bonus, & malos, liberos habiturus. Terrestria non moventur, nisi ob propriam utilitatem; celestium autem corporum motus sunt ob inferiorum utilitatem; de illis Philipp. 2. *omnes, quæ sua sunt, quarunt.* Diez. D. 6. Epiph. c. 2.

Cur Electus populus vocatus est *Israël*, quod nomen Jacob accepit in lucta? Gen. 32. 28. Cur nomen non accipit ab Abraham &c. & si à Jacob, cur non dicuntur Jacobitæ? In illa lucta erat Jacob orationi intentus; ut exponit Oseas 12. 4. *flevi, & rogavi eum*, non solum pro se, sed etiam pro filiis suis, ut tradit S. Bern. l. 6. de orat. Et cum Jacob ob suam petitionem nollet dimittere angelum, *tergix nervum femoris ejus; & statim emarcuit.* Gen. 32. 25. adeo nomen hoc totus populus accepit, in venerationem illius operis; quod pater eorum, & dux factus, aliquid de suo pro filiis perdidit. Sylveira in Math. 5. *quæst.* 10.

Asinus, 1. Reg. 8. 16. qui ingenitâ mansuetudine, & hominum necessaria, & ipsos homines portare consuevit, amorem fraternæ utilitatis accommodum designat. Bos autem; cui, non solum imposita caro onera gestare, sed & arva, vertendo sulcos, seminibus præparare, moris est; eos nimirum, qui non modo fratrum infirma tolerare, verum eorundem pigrescentia corda castigando evertere, & ad suscipiendum verbi semen excolere, demonstrat. V. Beda in Reg. l. 2. c. 5.

Emittes spiritum tuum, & creabuntur, & renovabis faciem terræ. Pl. 103. 30. Quæ inveteratur in hyeme propter frigus; sed in fervore ætatis, id est, charitatis renovatur. Hugo Card. in Jo. c. 13.

Calicem salutaris accipiam. Pl. 115. 13. Accipere calicem salutarem, & invocare nomen Domini, hoc est satiari charitate; & ita satiari, ut non solum non oderis fratrem, sed paratus sis mori pro fratre. S. August. in ep. S. Joann. 5.

Decoloravit me sol. Cant. 1. 5. Decolorari à sole, est ignescere charitate fraternâ; flere cum flentibus; cum infirmantibus infirmari, uti ad scandala singulorum. S. Bern. l. 28. in Cant.

Ex Novo.

Par turturum, aut duos pullos columbarum. Luc. 2. 24. Eris procul dubio columba speciosa, si fraternam servaveris charitatem; nulli malum pro malo, maledictum reddendo pro maledicto. S. Laur. Just. serm. in Purif. B. V.

Misit illos binos. Luc. 10. 1. Cur binos? Respond. Orig. Theophyl. Bonav. Dion. Carthuf. ut alter alteri esset auxilio, solatio, consilio, excitemento. Eccl. 4. 9. *melius est duos esse simul.* Sic Christus Petrum, & Joannem, mittit ad parandum Pascha. Luc. 22. 8. Sic duobus Emanuntinis apparet; sic Petrus, & Joannes, sapte sociati. Sic in monte Thabor Moyses, & Elias, loquentes cum eo; ob testimonium à Lege, & Prophetis. Sylv. hic. q. 7. Ad falsamentum tenendæ societatis, ut unus relevetur ab altero. Simon de Cass. l. 9. c. 26.

Oves meæ vocem meam audiunt. Jo. 10. 27. Pacificum animal novimus esse; neque habet discerpentes, neque laniantes, dentes; neque novit aliquem ledere ex aliqua sui parte; plus affert, quam auferat; duas habens tunicas, pellem, & lanam, alteram sibi permittit auferri sicut dictum est Luc. 3. 11. *qui habes duas tunicas, det non habenti.* Tota in usu utilis est; ut nec quidquam in exterioribus, seu interioribus sit, quin possit ad bonum, & ad pulchrum, & aptum usum inferri; nec etiam stercus ejus à medicina, & utilitate, vacet. Sim. de Cass. l. 1. c. 44. Inter omnia animalia est ovis magis benefica: nam facit nobis misericordiam lanam se exuendo; dat lac ad comedendum, & etiam agnos. Eritius oves Christi, dando lanam, scilicet bona temporalia; lac, id est, bona interiora, & spiritualia. In Legenda S. Martini legitur: quod semel admirans de ove attonsa discipuli quaesierint, quid miraris? qui dixit: hæc ovis complevit præceptum Evangelii: *qui habet duas tunicas, det unam non habenti.* Luc. 3. 11. S. Vinc. Ferr. s. 1. fer. 2. post Invocavit.

Erat tunica in consiliis desuper contexta. Jo. 19. 23. Quæ est ista tunica, nisi charitas? in ipsam fors mittitur; nemo illam dividit. S. Aug. in Ps. 21.

Ex Patribus.

Tolle ex usu hominum benevolentiam; tanquam solem è Mundo tuleris. S. Ambr. l. 1. offic. quia sine ea usus hominum esse non potest. Apud. Oliva t. 3. conc. 19.

Mundus sphaera est, cujus centrum Deus; linea verò, quæ à centro in circumferentia decurrunt, homines sunt inter se; & quò magis à centro, magis inter se quoque distant. Ità homines, quò magis per amorem Deo conjunguntur, magis etiam inter se copulantur. S. Doroth. Doctr. 6.

Quali vinculo anima corpori jungitur, tali dilectione justum est, ut proximis jungamur. S. Honor. serm. in Quinquages.

§. II.

Motiva

Primum

Charitatis excellentia & dignitas

Ex Veteri, & Novo.

Pulchra es amica mea. Cant. 6. 9. *Sept. pulchra es proxima mea, sicut ipsa benevolentia.* Nyss. in Cant. pulchra, sicut ipsa benevolentia, quæ aliis hoc fit, quod Christus humano generi fuit.

Vidit duos fratres. Matth. 4. 18. Nihil apud Deum tanto in pretio est, quam charitas; ob quam & homo factus est, & ad mortem usque obediens. Eaque de causa discipuli illi, qui primi ab eo vocati sunt, duo fratres extiterunt. Ex quo statim per ipsa initia sapientissimus Salvator illud indicavit; se discipulos suos omnes fraternò amore copulari velle. de Arcones in Jf. 3. v. 5. Disc. 1.

Erit magnus. Luc. 1. 15. Vocatur magnus, qui dicitur parare Domino plebem perfectam, & non sibi, ut notat Hugo. Qui non de se, sed aliis, agit, verè magnus dicendus est. Sylv. hic q. 20.

In signum, cui contradicetur. Luc. 2. 34. Per charitatem debemus esse tanquam immobile signum, contra sagittas castigationum divinarum. S. Bonav. s. 2. D. infra Oñ. Nat.

Da mihi portionem substantia. Luc. 15. 12. Beati filii! quorum tota est in patris charitate substantia; beati! quibus manet tota in obsequio patris, in patris cultura, possessio. Cæterum facultates unitatem scindunt, fraternitatem separant, cognationem spargunt; parentum perdunt, & violant charitatem. S. Chrysol. s. 1.

In hoc manifesti sunt filii Dei, & filii diaboli. &c. 1. Jo. 3. 10. Dilectio ergo sola discernit inter filios Dei, & filios diaboli. Signent se omnes signo crucis Christi; respondebunt omnes Amen. Content omnes Alleluja, baptizentur omnes, intrent Ecclesias; non discernuntur filii Dei à filiis diaboli, nisi charitate. S. Aug. hic tr. 5.

Et vidit alterum angelum habentem signum Dei vivi. Apoc. 7. 2. De hoc solo Angelo dicitur, quòd habeat signum Dei; quòd non dicitur de aliis quatuor, qui tenebant ventos, ut nocerent terræ, & mari: quia hic Angelus venit benefacere, & custodire Electos. Quia nota, & signum, Dei vivi est, benefacere cunctis, & protegere à malis. Sylv. hic tom. 3.

Nolite nocere &c. Apoc. 7. 3. & Ezech. 9. Hoc signum debet esse in fronte: vult enim Dominus, ut exterius ostendatur signum dilectionis, quæ est in corde; contra eos, qui dicunt: ego diligo illum, sed non volo loqui illi. Hugo Card. in illud Jo. 13. in hoc cognoscant omnes &c.

Ex Patribus.

Nihil adeò potest nos Christi imitatores efficere, ut erga proximum cura, S. Chryl. in 1. Cor. hom. 25.

In hoc cognoscent omnes, verè oves Christi esse, si dilectionem simplicem, & sanctam, habuerimus ad invicem. S. Martialis Ep. Lemovic. ep. ad Tholosanos c. 16.

Charitas inter virtutes est, quod sol inter stellas: omnibus enim suam claritatem, & bonitatem, distribuit. S. Franc. Salef. c. 9. Charitas facit, & complet, omnia opera aliarum virtutum. Id.

Charitas est vestis Joseph constita omni virtutum varietate. Id. ib.

Card. Bellarminus, cum à quodam emulo in omnibus penè sententiis suis carperetur, & refutaretur, idque assidue; continuo tacebat. Mirantibus aliis, & rogantibus, cur se, suaque dicta, & honorem Cardinalium non tueretur? respondit: melior est uncia charitatis, & pacis, librà victoria. Corn. in 1. Petri c. 2.

Quamvis multum jejunes, quamvis elemosinas largiter tribuas, quamvis templum assidue ingrediaris, jugiterque ores, quamvis coeleste illud sacrificium quotidie in altari offeras; si fratrem odisti, non es de numero filiorum Dei: charitate filii Dei à filiis diaboli fecernuntur. Blossius, par. an. c. 31.

§. III.

Motivum secundum.

Charitatem DEUS zelat, & ulciscitur pro honore suo.

Ex Veteri.

Ubi est Abel frater tuus? Gen. 4. 9. Ita tonuit, & excanduit Deus, occiso Abele.

Blasphemus ille in Deum, Levit. 24. 14. & maledictus in Moysen, apud hunc accusatus; de cuius supplicio cum Deum Moyses consuleret, sic respondit, juxta Sept. educ eum, qui maledixit, extra castra, & lapides eum populus universus. Ifid. Clarius: Deus, cui sui cura sunt, magis voluit ulcisci injuriam Moysis, quam propriam contumeliam; ideo dixit: educ maledicum; & non dixit, educ blasphemum. Mendoza in 1. Reg. c. 3. Annot. 1. sect. 1.

Idololatra Labano cum armatis Jacobum in sequenti Dominus sit obviam in itinere. Gen. 31. 24. cave, inquit, ne quisquam asperè loquaris contra Jacob. Cum videas occupatam Nabuthi vineam suo rigasse sanguine Jezabelem, 3. Reg. 21. 15. 23. cum nulla Reginarum apud Salomonem vel solis lacrymis accensos idolis tholos extinxerit; fatere, Deum suas negligentius ulcisci injurias, nostras severius. Quin & Roboam regno non excidit, nisi ubi sciviturum se dixit in populum scorpionibus. 3. Reg. 12. 14. Pater meus caedit vos flagellis &c. Resessitq. Israel. v. 19. Ergo non simulacris Salomonis, sed Roboami scorpionibus, Davidis domus est eversa. Poterat regnare Roboam, sepius licet idolis, si plebis oppressionem abstinuisset. Oliva l. 2. Strom. ibid.

Nunc ergo vade, & percutite Amalec. 1.

Reg. 15. 3. Quid criminum admisere? recensus, quocumque fecit Amalec Israeli v. 2. non me laetit, sed vos Ol. l. 2. Strom. 9. 1. filia Jerus. nolito flere &c.

Achab posuit aram Baal. 3. Reg. 16. 32. & coelum itat? & terra non defecit? Unus non ablegatus Elias coelum ultro rore, & pluvia, exhaurit, alias impunè coram Baal Achabo libaturus. Vivit Achab, lascivit, imperat, annonae quidem caritate laborante plebe; cui etiam opportunè subventum. Ita Dei ira refrigit in regem, rebellantem ab aris suis; exarfit tamen, ubi regis malitia ab aris Domini ad popularis vineta grassata. 3. Reg. 21. 18. &c. Id. ib.

Tibi soli peccavi. Ps. 50. 6. An blasphemasti? si militi tuo injuriosus fuisti tantum, cur te reum agis divinitatis? quòd sciam implacationem mihi Dominum fore, si me in militem injuriosum fatear, quam in te: suas enim promptius injurias condonabit, quam militis mei. Sapis David! Oliva l. 2. Strom. ibid.

David Ps. 105. 7. enumerat plura peccata Israelis contra Deum, nulla tamen poena adest; dum verò Moyses, & Aaron, irritantur, tunc Deus irascitur, & vindictam sumit v. 16. 17. Removit Deus à primis pravicatoribus mortem, quam minatus Gen. 2. 17. Gen. 6. 13. verò: finis universae carnis venit. Quare hi, non illi, puniuntur? Rationem dat textus: repleta est terra iniquitate à facie eorum. v. 13. Chald. repleta est terra rapinis. S. Chrysof. repleta est terra injustitià ab eis. Sylv. in Luc. 24.

Sprevère Israelitae Deum, blasphemaverunt urbem, agnosque, idolis. Lavamini inquit, Deus, quiescite ager e perverse. If. 1. 16. Et quid agent blasphemii, ut vel quiescant à scelere, vel sanctimoniam acquirant? thuribula sanè conflanda sunt, idola distlanda. Audi: a scite benefacere, quarere iudiciū. subvenite oppresso, v. 17. Non imperatae victimae, non reparatio templi, non jejunia, & iaccus. Quatuor jubet poenitentes: subfelliorum aequitatem, levamen oppressorum, pupillorum tutelam, & patrociniū viduarum. Quae omnia, non in Numinis cultum, sed in Reip. utilitatem redundant. Idolorum pene oblitus est, dum pupillorum meminit. Oliva l. 2. Strom. ibid.

Non obfuerat Ninivitis Jonas, sed defuerat. Jon. 4. 1. Deo penè insultavit: & iratus est. Hujus tamen offensae carnifex vermiculus est, arrosor cucurbitae; illius noxae vindex est cerus c. 2. 1. Oliv. ib. Director templi Heliodorus virgis dire conficissus; sed cuius aēs rapere voluit. 2. Mach. 3. 26. Ostendit deposita esse haec, & virtualia viduarum, & pupillorum. v. 10. & tamen 2. Mach. 6. 1. 2. &c. leges plagarum expertem senem antiochenum, qui regis iussu Sionem, aris, mensisque occuparat; in quibus suilla inquinarentur Israelitae. Id. ib.

Ex Novo.

Cum offers munus suum ad altare &c. Matth. 5. 23. O admirabilem benignitatem! atque ineffabilem erga homines Dei amorem! honorem suum despicit, dum in proximo charitatem

FF 3

tequitur

requirit. Interrumpatur, inquit, ministerium meum, ut tua charitas integretur; sacrificium mihi est fratrum reconciliatio. S. Chryl. hom. 16. in Matth. c. 5. Cur non prius acceptet Dominus oblationem factam, & postea remittat ad reconciliandum cum fratre? nam sacrificium imperfectum relinquere, apud omnes nationes grave piaculum erat? Quia in hoc negotio Deus nullam dilationem patitur. Sylv. hic q. 12. Contemnit Deus proprium honorem, tantum ut nos diligamus. Theophyl. hic.

dictum est antiquis, non occides. Matth. 5. 21. postea verò v. 33. *dictum est antiquis, non peiurabis.* De suo honore posterius, quam de ira hominis, & alienâ injuriâ, meminit. Veloso in Juditha. paran. 9.

Hypocrita! bene prophetavit &c. Matth. 15. 7. Cur acriter increpat Phariseos, cum tamen in Passione quasi agnus coram tondente se obmutasset. Il. 53. 7. In passione opprobria, ac tormenta, in ipsum inferebantur; in præsentem verò calumnia, & accusatio, in Discipulos tendebat: facilius suam, quam alienam fert injuriam. Sylv. hic.

Serve nequam, omne debitum &c. Matth. 18. 31. Vide, quomodo declarat excellentem ejus malitiam. Verè hic videre licet, quantum malorum sit injuriarum reminisci. Quoniam cum decem millia talenta consumpsisset, non vocavit eum malum; sed nunc, quia conserve suo crudelis fuit. S. Chryl. in Gen. hom. 27. Magna, & ineffabilis Dei misericordia! cum in se quidem peccatum est, ad nudas tantum preces totum remittit; cum autem in conserve videt crudelem, & inhumanam, suam revocat liberalitatem. Id. ib. Vocans eum Dominus ejus, dixit ei, quod non dixerat prius. Ut enim pius, & misericors rex, non dixit antea sibi oblato, tanquam debitori talentorum multorum, *serve nequam*, & male; hoc enim reservavit, ut non de pecuniis, sed de conserve misso in carcerem diceret. Orig. hom. 7. in Matth.

Malos male perdet, & vineam suam locabit aliis agricolis. Matth. 21. 41. minatus est Pater, ubi ejectus extra vineam filius est, & crudeliter ab agricolis occisus. Paratur ultio; ita tamen, ut futura tantum pronuntietur. Ubi verò audit, retentos ab invitatis servos, & occisos; raptim suis contractis copiis, omnia cæde, flammisque, vastavit Matth. 22. 7. *Rex autem, cum audisset, iratus est &c.* Cum agit de homicidis filii, *perdet*, ait; cum de cæde servorum, *perditur*. Illi mali vocantur, hi dicuntur homicidæ. Ad eò severior de occisis nuntiis, quam de jugulato filio, apud summum Patrem est sententia. Oliva l. 2. Strom. cit.

Rex autem cum audisset, iratus est. Matth. 22. 7. Cur non etiam perdidit invitationis contemptores? *illi autem neglexerunt.* &c. plus in servis suis, quam in seipso læsum ostendit. Adæ delinquenti contra Numen dicitur: *maledicta terra in opere tuo.* Gen. 3. 17. Caino verò fratricidæ: *maledictus eris super terram.* Gen. 4. 11. Esob. t. 5, prophet. Chr. t. 6. Obs. 6.

Matth. 27. 31. *Diliges Dominum DEUM tuum.* & nihil additur; sed Matth. 5. 44. *diligite inimicos, ut sis filii Patris &c.*

Intravit in quoddam castellum. Luc. 10. 38. Ministrabat Martha, Magdalena auctabat; nullas tamen fuit in eas charitatis notas Jesus impressit, non eas fertur dilexisse; quin Martham objurgavit profusioris in cœnam studij. Egrotat deinde Lazarus, assident languenti sorores, fovent astuantem, mittunt tabellarios ad Christum pro fratre: *Domine, ecce, quem amas, infirmatur.* Jo. 11. 3. Addit Joannes: *diligebat autem Jesus Martham, & sororem ejus Mariam.* Christus vos diligit? gratulor. At cur non illas dilexisse scribitur, cum ab eis honorifice exciperetur in Bethania? cur Magdalenam non dilexit in domo Pharisei, ubi ab ea se amari, dixit multum Luc. 7. 47. Effuso in se unguento, & hospitalitati quinque pro fratre exarata à sororibus verba Christus antetulit: ut testaretur, gratiora sibi esse obsequia quæ suis, quam quæ sibi impendimus. Quod si illæ & fratri ministrantes, & in serico, violæque languentem foventes diligere meruerunt à Christo; nos, qui putrescentibus in faeco, & stipula, blandimur agricolis, & mendicis, quid, rogo, à Christo accipiemus corbonarum? Oliva l. 2. Strom. §. filia Jerus.

Flevit super illam. Luc. 19. 41. Non Jerusalem, sed te, desero Christe. Titus, & Vespasianus, non adeo erunt crudeles in ejus destructione, quam illa erit atrox, & immisericos, in tui occasione. Tu flagellis, ac tormentis, obrueris. In illa lapis super lapidem non manebit; verum in tua carne illa nec guttam Sanguinis relinquet, & te ad terram polternet, Paoletti D. 9. Pent.

Nolite flere super me. Luc. 23. 28. Lugeere illis licet murorum futurum post annos 40. excidium; & Deum suum jam jam in cruce mortuorum flere non debent. Oliva ib. §. filia Jerusalelem. &c.

O stulti, & tardi corde ad credendum in omnibus, quæ locuti sunt propheta &c. Luc. 24. 25. de morte scilicet, & passione Christi. Unde mox subdit: *nonne hæc oportuit pati Christum?* v. 26. Atqui etiam Christus sæpe de sua morte locutus; cur ergo eos non reprehendit, quia non crediderunt verbis ejus, sed solum, quod non crediderint Prophetarum oraculis? Resp. Magis gravatur Christus injuriis suis illatis, quam illis, quæ ipsimet inferuntur. Sylv. hic.

Si ergo me queritis, sinite hos abire. Jo. 18. 8. De me facite, quod lubet, lacerate me, torquete, occidite; sed horum ne capillum tangatis. Quam sollicitus est de suis, quam parum de se! Paoletti D. 9. Pent.

Qui prius blasphemus fui, & persecutor, ait de se Paulus. 1. Tim. 1. 13.

Saule, saule, quid me persequeris. Act. 9. 4. id est, ut explicat cum PP. S. Aug. tr. 10. Persecutorem suum, vocavit persecutorem membrorum suorum.

Cruci affixus, flagellatus, &c. Siluit, nec tortoribus verbum dixit; nunc verò de cœlo exoptulat injurias suis illatas. Did. Stella in Luc. 7.

Vide tit. Injuria. Misericordia.

§. IV.

*Motivum tertium**Charitatis utilitas propria.*

Ecce quam bonum, & quam jucundum habitare fratres in unum. Pl. 132. 1. S. Thom. Vill. concione pro expedit. Christianorum: bonum, & jucundum est, charitas sola; hoc privilegium quippe soli charitati reservatum est, ut, cum sit non solum bonum, sed maximum omnium bonorum, sit quoque jucundissimum: omnis quippe alia virtus poenam habet annexam.

Per omnia omnibus placeo &c. 1. Cor. 10. 33. Ecce modus optimus placendi omnibus; si omnium utilitas, non privatum commodum procuretur. S. Thom. hic.

Duo, qui se sanctò amore diligunt, etiam si unus in Oriente, alius in Occidente, ita in charitate conglutinante junguntur, ut nunquam ab invicem separentur. S. Aug. f. 2. de charit. Dom. 2. Epiph.

Incommoda separationis charitatis copulâ suppleantur; quæ neminem patitur nobis esse absentem, neminem non familiarem. Eâ nihil est diffusius: par enim est latitudo charitatis, & Mundi. Facile est, ut diversi littoris cultores charitas uniat, quæ unam Rempublicam, terram fecit, & cœlum. Hildebertus Turon. Ep.

Est levigamentum quoddam miseriarum, & calamitosæ vitæ, ipsa mutua, & vicissitudinalis dilatio proximorum. Sim. de Cassia l. 12. cap. 11.

§. V.

*Motivum quartum**Charitatis communis utilitas.*

Correxisti orbem terræ. Pl. 95. 10. Unicūm præceptum Domini de dilectione, si observetur, totum orbem terrarum corrigit, & in summa pace constituit. Bellarm. hic.

Fiat pax in virtute tua. Psalm. 121. 7. Virtus tua, ô Ecclesia, ô Jerusalem! charitas est; quæ & dives, & fortis es. S. Prosper. hic.

Mandatum novum do vobis &c. Jo. 13. 34. Maldonatus novum, id est, præstans, exitium. Sicut apoc. 14. 3. 4. dicuntur virgines canere Canticum novum; id est, singulare, & exitium. Hæc est illa dilectio, ait Toletus, quam si servaremus omnes; sicut non natio beator ulla est, ita nec ulla foret illa fortior, aut potentior. Corn. hic.

Quis se constituitis principem, & judicem, super nos? Act. 7. 27. Fatuè loquitur: ubi enim charitas urget, nullus est necessarius prin-

ceps, aut judex: ipsa charitas cuncta componit; ut supervacaneus sit judex. Sylv. hic q. 17.

Tantum valet junctura charitatis, ut, quamvis multi lapides vivi in structuram templi Dei convenient, unus lapis ex omnibus fiat. S. Aug. in Pl. 39.

§. VI.

*Motivum quintum**Charitas commendata à Christo*

Vox rurturis audita est in terra nostra. Cant. 2. 12. Vox annuntiantis pacem, annuntiantis amicitia veritatem, atque dicentis: *hec est præceptum meum, ut diligaris invicem.* Cassiodor. in prol. ad lib. de amicitia.

Vulnerasti cor meum in uno (alii legunt, *unitate*) *oculorum tuorum.* Cant. 4. 9. In uno oculorum Sponsæ Sponsus vulneratur: quia profectò usque ad mortem crucis afficitur, ut unitas prædicatorum in Ecclesia confirmetur. S. Greg. hic. q. d. Christus moritur, nè charitas moriatur. Nota, quam unionem Christus cupiat: non manuum; quæ, licet sæpe jungantur precantes, sæpius tamen separantur; & dum operantur, una quiescit, movetur altera. Et fieri potest, ut, dum attollitur dextera percussura inimicum, amplectatur læva amicum. Pedes in ambulando, nisi se jungantur, hæremus loco affixi, nisi præcedat alter, sequatur alter. Secus accidit oculis, quorum tanta concordia, ut nunquam dissentiant, licet se mutuo non inspiciant: quò movetur unus, sursum deorsum, dextrorsum &c. movetur & alter. Omen esset proximæ mortis, si alter solus lacrymas funderet. Hæc est unio, quam Christus sanguinis sui pretiò comparavit. Oliva t. 1. conc. 15.

Christus die ante obitum in Sacro Coenaculo Apostolis commendavit, non matrem, non admodum Ecclesiam, sed summopere, & accuratissimè charitatem. Oliv. t. 1. conc. 15.

Saule! Saule! quid me persequeris? Act. 9. 4. Christus jam gloriosus in cœlo, regnans ad dexteram Patris, impassibilis; dolet tamen in Discipulorum laboribus; nec putat sibi caput redimitum coronâ, quia illorum pedes vincuntur ferrò. S. Aug. l. 10. de Sanctis membris positus in terra: caput clamabat in cœlo, & non dicebat: quid persequeris Fideles meos; sed *quid me persequeris?* Oliva t. 3. conc. 19.

Nudus fuit Christus in cruce, qui veste charitatis operiendus est. S. Bonavent. l. 2. Dom. 2. Epiph.

Nascens docuit humilitatem. If. 9. 6. *parvulus natus est nobis.* Vivens docuit pietatem: *misericordiam volui, & non sacrificium.* Of. 6. 6. Moriens docuit charitatem. 1. Jo. 3. *in hoc cognovimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit.* Hugo. Card. in c. 30. Gen.

S. Ma

S. Maximus Abbas Martyr, vini hauſtum, charitatis Symbolum, moriens propinat fratribus, ad eadem eos exhortans. 2. Jan. Boll.

§. VII.

Sententia varia ex Patribus.

Semper debeo charitatem, quæ ſola etiam reddita ſemper detinet debitorem. Redditur enim, cum impenditur; debetur autem, etiamſi reddita fuerit: quia nullum eſt tempus, quando impendenda jam non ſit. Nec, cum redditur, amittitur, ſed potiùs reddendo multiplicatur. — Non ſic impenditur charitas, ut pecunia: quoniam pecunia cum recipitur, accedit, cui datur; charitas verò non ſolum apud eum creſcit, qui hanc ab eo, quem diligit, exigit, etiamſi non recipit; ſed etiam ille; à quo eam recipit tunc incipit, habere, cum reddit. S. Aug. ep. 62.

Qui alii non eſt utilis, dic mihi, quomodo erit Chriſtianus? S. Chryſ. in act. ap. hom. 20.

Quæ amicitia, quæ familiaritas, tantam contrahere unionem poſſet, quantam fidei cognatio? non enim quantam amicus amico debet propinquitatem, tantam nos habere invicem oportet, ſed quanta eſt membri ad membrum. Hæc amicitia, & curâ, aliam majorem nemo unquam invenire poſſet. Id. hom. 14. in Jo.

Cætera quidem omnia tempori cedunt, ac vetuſtatem, ac ſentium contrahunt; ſola autem Charitas ab ejuſmodi detrimento immunis eſt; ac temporis longinquitate non modo non flacceſcit, ſed nè morte quidem ipſâ interrumpitur. Id. ep. 63. Trancyano.

Charitatis debitum, etiamſi ſemper ſolvatur, ſemper debetur. Id. ep. 21. Caſto Valerio.

Hoc ſignò internoſcimur, an Chriſtiani ſimus; cum non ſolum quæ noſtra ſunt, ſpectamus, ſed & membra noſtra perverſa corrigimus, & inſtruimus. Id. in Gen. de Nom. Abraham.

Quid nobis invicem, niſi charitatem debemus? quod utique B. Paulus loquens Fidelibus oſtendit: *nemini quidquam debeatis, niſi ut invicem diligatis.* S. Fulgentius in prologo tr. libr. ad Monimum.

Nihil tam neceſſarium ſervis Dei, tam ſalutare Eccleſiæ; quam charitatem ſervare, quam pacem diligere. S. Chromatius conc. in cap. 5. Math.

§. VIII.

Motivum Sextum

Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.

Quod ab alio oderis fieri tibi, vide nè tu aliquando alteri facias. Tob. 4. 16. De iſta juſtitia omnis pater erudiat filium; ex qua non inquietatur hominum vita, Reſpublica clarèſcit in moribus, inimicitia non conſurgunt, onuſtos homines ferrò incedere non oportet; patula omnia erunt, nihil firmabitur propter hoſtes,

ubique erit ſecura dormitio. Erit ſupervacua multitudo cuſtodum, ſi nullus alteri conferat damnum. Non erit latro in Sylvis, in inſidiis non morabitur prædo, alienarum rerum ereptor non apparebit in viis. Ut maxima multitudo, unus erit ubique ſecurus. Ante tribunalia non erunt funeſti clamores; nullus ponet de offeſſione, aut de alia oppreſſione, querelam. Vidua non apparebit cum lacrymis, non dehoneſtabitur vultus ejus inter homines, aut opprimentes, vel adjuutores: vultum non aſpiciet advocati, & defenſoris; in cauſa non prætolabitur. Pupillus non indigebit tutore; nulla erit querela, ubi nulla fiet injuria. Clamat hoc Chriſtus, clamat Evangelium ejus, clamat juſtitia originalis, clamat lex Chriſtiana, clamat omnis ratio, clamat omnis non nubila conſcientia: quod non vis, aliis ne feceris. Sim de Caſſia l. 19 de juſtit. Chriſtiana.

Quaſi compendioſum quoddam commonitorium, tibi Evangelii ſententia eligenda eſt, & ſuperſcribenda cordi tuo, quæ ad juſtitia totius brevitarium Dominicò ore proferitur: *omnia, quæ vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis.* Matth. 7. 12. Ad omnem actum, verbum, cogitatum, hæc ſententia retractetur; quæ tibi quaſi peculum quoddam paratum, & ad manum ſemper poſitum, qualitatem tuæ voluntatis oſtendat; ac etiam vel de injuſto opere redarguat, vel de juſto latificet. S. Hieronym. vel potiùs S. Paulinus ad Celant. ep. 14.

§. IX.

Motivum ſeptimum

Non tibi ſoli natus, talenta non tibi ſoli data.

De Chriſto.

Parvulus natus eſt nobis, & Filius datus eſt nobis. II. 9. 6. Cum dicitur natus, ſed datus: ut detur diſcrimen inter hunc Filium, & alios. Alii filii naſcuntur parentibus: ſic natò Seth dixit Eva: *poſtule mihi Deus ſemen aliud pro Abel.* Gen. 4. 25. Sic Abraham de Sara ait Dominus. Gen. 17. 16. *Ex illa dabo tibi filium.* Sic Gabriel Zachariæ. Luc. 1. 13. *uxor tua Eliſabeth pariet tibi filium.* At Jeſus veniens in Mundum, non tantum dicitur natus, ſed & datus omnibus in ſalutem. Hinc Luc. 1. 31. *concepſit, & pariet Filium, non dicit tibi.* Hinc natum Mater non tenet in ſinu; ſed *reclinavit eum in præſepio*, tanquam hominibus eum tradens. Sylveira. Addit, in Jo. 9. 8.

Exulta ſatis filia Sion. Zachar. 9. 9. Exultat merito Sion in regis adventu. Cur? quia rex ejus illi venit, non ſibi; hoc eſt, non ut ſe ditet; ſed, ut illam ſoletur, eam convenit. Olyva. l. 10. Strom. hic.

Qui poſt me venturus eſt, fortior me eſt. Math. 3. 11. Toſtatus, Abul. q. 66. in c. 3. Math. Chriſtus jam venerat, quantum ad ſubſtantiam perſonalem, quia jam erat; non tamen venerat, quantum ad operationem, ad quam ipſe mittebatur. Triginta annos jam exegerat in Mun-

Mundo Christus; officium tamen, ad quod ab æterno Patre imprimis destinatus fuerat, ita superfederat, veluti nondum advenisset. Ut nos redimeret, non solum nasci illum oportebat, sed & concionari, novas leges ferre, facere miracula, denique sanguinem in ligno fundere. Quia verò in illum usque diem nihil eorum operatus fuerat; dicit Joannes, Messiam primum venturum. Hinc discit, quòd gratiæ, & dona corporis, & animæ, velut non sint, quamdiu apud nos feriat delitescunt, nec ad usum aliorum expromuntur. Did. Niss. Phoenix Græc. l. 2. c. 3.

Lumen ad revelationem gentium.
Luc. 2. 32. Malach. 4. 2. *Orietur vobis iumentibus nomen meum solum iustitia.* S. Ambr. l. 1. offic. magnus iustitiæ splendor, quæ aliis potius nascitur, quam sibi; communitatem, & societatem nostram adjuvat. Bæza l. 2. c. 9. § 5.

De eadem materia.

In principio creavit Deus caelum, & terram. Gen. 1. 1. Cælum, & terra, creatur; nec ulla fit mentio diei: quia, cum cælum sit sublunarium rex, à quo terræ dependet influxus; nullus ei erat assignandus dies, in quo nulla terræ utilitas emanavit. Dicit enim Moyses: *terra autem erat inanis & vacua.* Cælum non vixit illà die, quæ nullum opus ad terræ sibi subditæ utilitatem exerevit. Quare luci, seu soli, è quo mox ad terræ fecunditatem influxus emanavit, vitæ jam dies assignatur unus: *facta est lux; factumque est vespere, & mane, dies unus.* Philippus Abb. dum factum dicitur cælum, silet de temporibus, silet de diebus Scriptura. Et rectè in ejus creatione nulla fit mentio diei, in qua nulla invenitur alicujus fructus productio. Escob. t. 2. persec. Chr. l. 5. obs. 6.

Videte, quoniam non solum mihi laboravi, sed omnibus exquirentibus veritatem. Eccl. 24. 47. q. d. videte, ex his, quæ hæcenus tam prolixè dixi, & scripsi; ac deinceps dicturus, & scripturus sum; me non mihi soli studuisse, sed & aliis laborasse, & consuluisse; ut idem meo exemplò faciant alii sapientes; nec factis putent, si sibi ipsi sapiant, sed & sapientiam suam aliis docendo & scribendo, communicent. Porro Palacius hæc de Christo sic explicat: nulum grandius epiphonema ferè potuit à sapientia dici. O mortales! veni in Mundum; o quam in eo laboravi. Laboravi porro in gloriam Patris, & in commodum vestrum. Ne committatis ergo, ut ego frustror proposito meo, & vos tantò commodò vestro. Corn. hic.

Serve male, & piger &c. Matth. 25. 26. non ait, intervertisti pecuniam meam; non ait, dedi tibi, & non mihi, quod dedi, integrum reddidisti: quia non crevit, quia non erogasti; inde te puniam. Avarus est Deus salutis nostræ. S. Aug. in Ps. 99.

Erit gaudium tibi. Luc. 1. 14. Patri promittitur gaudere in filio, quoniam gloria est

Polyanth. Sacr. Tom. 1.

patris filius sapiens; magis autem virtutibus fulgens. Sed nec commune bonum unius duntaxat debet esse lætitia, sed etiam plurimorum: *unde multi in natiuitate ejus gaudebunt.* Nemo à Deo mittitur ad unius tantum auxilium, sive gaudium; quin etiam ex eo efficiat, quod bonum possit esse multorum. Sim. de Cass. l. 3. c. 1.

In diebus Eliæ. Luc. 4. 25. Cur dies Eliæ vocantur? S. Ambr. l. 4. in Luc: non quia Eliæ dies fuerunt; sed in quibus Elias operatus est. Regem Ægyptii sub solis simulacro ideò expresserunt; quia Sol nunquam sibi, sed quotidie hominibus, exoritur. Illi adscribuntur dies, qui subditis vivit; non qui sibi soli. Escob. t. 2. persec. Chr. lib. 5. sect. 2. Obs. 6.

Ex Patribus.

Hæc maxime vita est, aliis etiam prodesse: nam qui sibi vivit, cæteros omnes negligens; & vita ejus supervacanea est, & ipse superfluus, nec homo generis nostri. S. Chryl. hom. 78. in c. 24. Matth.

Hominem, non ut sibi tantum prodesset, creavit DEUS, sed ut multis. Idcirco Paulus quoque Fideles homines *luminaria* appellat; ex ipsa appellatione manifestans, oportere Fideles cæteris quoque usui esse. Luminare quippe, quamdiu seipsum tantum illuminat, luminare profectò non est.

Quocirca gentilibus quoque ipsis deteriores esse ait, qui proximorum salutem negligerent, sic dicens: *si quis suorum, & maxime domesticorum, curam non gerit, fidem abnegavit, & est infidelis deterior &c.* 1. Tim. 5. 8. ait curam animæ hic significari. S. Chryl. l. 3. adv. vitup. vitæ monast.

Sive jejunos maneas, sive dormias humi, sive favillam comedas, sive lugeas continuè, & nulli profis alteri; nihil magnum efficis. S. Chryl. hom. 79. ad pop.

Bellarum est, sibi vivere, nec suas utilitates in commune conferre. S. Prosper l. 3. cap. 22.

In utero sic est, quasi non sit; sic omnipotens ejus virtus vacat, quasi nihil possit. Guarrie. serm. 3. de annunt. de verbo intra viscera Mariæ incluso. Quid causæ, quòd est, quasi non sit? Respond. verbum æternum sub silentio se premit. Non prædicat, ut peccatores vitæ suæ deserant, ut justi virtutum profectui studeant. Et licet in utero virtutibus omnibus abundet, ibi tamen est, quasi non sit: quia velut nihil agit, quisquis aliis non commodat.

Ego sum lux Mundi. Jo. 8. 12. Christianus, qui calorem sine luce habet, nihil habet. Christi Discipuli debent non modò ipsi proficere, & rem suam agere; sed curare quoque, ut & alii meliores evadant. Did. Niss. Sabb. post Dom. 4. Quadr. §. 5.

G g

S. Am-

S. Ambr. in Pf. 35. v. 1. & super illud Jo. 16. 7. *expedit vobis, ut ego vadam*, sic ait: advertimus quia Justitia aliis potius nata est, quam sibi; commune commodum, non suum; expectat; aliorum bonum pro suo ducit emolumento. Il. 53. 11. *pro eo, quod laboravit anima ejus, videbit semen longævum*. v. 10. Gloss. interlin. apponit: videbit Fideles in perpetuum regnare. Forerius hic.

Ubi IESUS viderit semen longævum, saturabitur, id est, plene sibi satisfactum putabit; hoc unô laboris sui præmiô affatim contentus erit. Hæc sunt viscera Dei nostri; ut tunc bene habere dicatur, cùm res nostræ bene habent; tunc comedat, tunc quiescat, tunc deliciis affluat. Sylv. in Jo. c. 17.

Egregium Pauli Manutii adagium: *nemo sibi nascitur*. Quin & illud considerandum est, quòd quisque nostrum non sibi tantum natus est, sed ortus nostri partem sibi vendicat patria, partem parentes, partem amici cæteri. Plato ep. ad Archytam. Cui Cicero consentit l. 1. offic. *non nobis solum nati sumus*.

Vide tit. Dona §.

§. X.

Motivum octavum.

Exempla Charitatis.

Descendentes igitur fratres Joseph decem, ut emerent frumenta in Ægypto &c. Gen. 42. 3. Cùm detentus fuisset Simeon in Ægypto v. 25. & fratres reverterentur ad patrem, non est scriptum, quia ascenderunt ex Ægypto: neque enim dignè dicerentur ascendere, quorum frater vincens tenebatur in Ægypto; cum quo & ipsi, mente, & animò, solliciti, velut quibusdam charitatis vinculis cruciabantur adstricti. Orig. hom. 15. in Gen.

Scyphum autem meum argenteum &c. Gen. 44. 2. Ad quid fabulam Scyphi commentus est? Joseph experiri volens animum fratrum, & liquidò nôsse; an Benjamin calumniam passum defenderent; ob id in ejus sacrum scyphum abscondit. At ubi non tantum patrocinari, sed & pro eo certare, eos perspexit; personam ejus, qui imperarat, depositam, fraternum vultum exhibuit; fratresque trepidantes, & tantum non terram sibi dehiscere exoptantes, ipse bonò animò esse jussit dicens: *nolite pavere &c.* Gen. 45. 5. B. Theodoret. q. 105.

Tollite me, & mittite in mare. Jonæ 1. 12. Nota Jonæ charitatem magnanimam; quâ, nè alii pereant: item poenitentiam; quâ ut Deo offenso ipse satisfaciât, ipse solus perire cupit. S. Hieron.

His, qui in carcere erant, spiritibus veniens prædicavit. 1. Petri 3. 9. nè vel eò momentò vacaret ab opere charitatis, ait S. Bernard. f. 75. in Cant. apud Velloso in Judith 6. Patren. 17.

Ejusmodi vel maxime dilectionis operatio notam nobis inurit penes quosdam. Vide, inquit, ut invicem se diligant, & ut pro altero mori sunt parati. Tertull. apologet. adv. Gentiles. S. Paulinus seipsum in captivum tradidit, ut filium cuiusdam viduæ e captivitate liberaret. S. Greg. in dialog.

Omnium casus continuis lamentis, ut proprios, lugebat. Fateor planè, nunquam me virum invenisse, cui fons lacrymarum tantus incesset, tantisque gemitus. S. Paschasius de S. Adelardo Abbate Corbel. Boll. 2. Jan.

De Ven. Gentile Ravennate vidua 28. Januar. vitæ cap. 3. tantam gratiam ad miserorum consolationem divinitus obtinuerat, ut ab ea nemo trifidis abscederet. Boll.

S. Rembertus Arch. Hamburg. ad redemptionem pene cunctis, quæ habebat, expensis, etiam altaris vasa ad eorum redemptionem impendit. Boll. 4. Febr.

§. XI.

Motiva varia alia.

Pater noster, qui es in caelis. Matth. 6. 9. Dicit noluit, Pater mi, qui es in caelis: nimirum qui communem Patrem nos habere docuimus; fraternam quoque inter nos esse benevolentiam demonstramus. S. Chryl. tom. 6. orat. de instit. secundum Deum vita. Non dicit Pater meus, sed *Pater noster*, ut omnes, quasi fratres, unius Patris habeas. Theophyl. hic.

Quicumque potum dederit &c. Matth. 10. 42. Legimus in propheta David Psalm. 140. 4. *ad excusandas excusationes in peccatis*; quòd multi peccatorum suorum quasi iustas prætendant excusationes; ut, quod voluntate delinquant, videantur necessitate peccare. Dominus scrutator cordis, & renum, futuras cogitationes in singulis intuetur. Dixerat: sed hoc præceptum multi pseudopropheta, & falsi prædicatores, poterant impedire; medicatus est huic quoque scandalo, dicens: *qui recipit justum in nomine justi, mercedem justii accipiet*. Rursus poterat alius causari, & dicere: paupertate prohibeor; tenuitas me retinet, ut hospitalis esse non possim. Et hanc excusationem levissimò præceptò diluit: ut *calicem aqua frigida* totò animò porrigamus. *Frigida*, inquit, *aqua*, non calida; nè & in calida, paupertatis, ex penuria lignorum, occasione quæreretur. S. Hier. l. 1. in cap. 10. Matthæi.

Jubemur *diligere proximum, sicut seipsum*. Luc. 10. 27. Quid esse possit hoc facilius? odisse enim grave est, & turbas, ac tumultus excitans; amare autem facile est, & expeditum. Si enim dixisset: vos, cùm homines sitis, diligite bestias, præceptum fuisset difficile. Si autem, qui homines sunt, homines amare jussit, ubi & substantiæ similitudo, & cognatio, & ipsius naturæ admonitio, plurimum momenti afferunt ad diligendum; quidnam habeat difficultatis. S. Chryl. in Pf. 5.

Dili;

Diliges proximum tuum, sicut teipsum. Luc. 10. 27. id est, amore verò, non abusu, & falso. Non sicut amatur panis, vinum, equus, asinus &c. quæ quidem non diligit homo sicut seipsum, sed propter seipsum; id est, propter propriam commoditatem, & utilitatem. Sicut enim alias Mundi res assumere potest homo in usum suum, sic & homines ipsos: quos si diligit homo, quia utiles sibi sunt, aut delectabiles, manifestè apparet, quòd eos non verò amore diligit, sicut seipsum; sed sicut equum, panem &c. S. Bern. Sen. tom. 2. f. 7.

Hoc est preceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos. Jo. 15. 12. Quidquid Deus nobis præstat, id debemus proximo præstare. Luc. 22. 32. *Et tu aliquando convulsus confirma fratres tuos.* Theodoret. or. de charit: sicut ego te non desepi, cum fluctuares, & laborares; ita tu sis quòque sustentaculum fratribus, qui circumaguntur; & id, quod es affectus, imperti auxilium. Coloss. 3. 13. *Si quis adversus aliquem habet querelam; Sicut & Dominus donavit vobis, ita & vos.* S. Anselm. hic: *Sicut Dominus &c.* sine ullo respectu vindictæ sumendæ; ita & vos condonate vobis omnia. Debetis enim confervis non negare, quòd à bono Domino gaudetis vos percipisse. Novit hanc bonorum divinorum obligationem ipse Filius Dei; qui, ubi à Patre accipit esse Filium, nihil magis studuit in Mundo, quàm ut nos quoque filii Dei fieremus. Jo. 1. 12. *Adiis eis potestatem filios Dei fieri.* Bæza tr. 3. l. 14. c. 20.

Oraturus Petrus cum Joanne pergebat in templum. Act. 3. 1. 6. claudus petit ab eis elemosynam; mox Petrus: *in nomine Jesu Christi Nazareni surge, & ambula.* An non decentius Apostoli prius templum adirent, & orarent, quàm claudum sanarent? Ut gratos se Deo præsentent, prius se gerunt amantes in proximum. Esob. c. 3. Colloq. Chr. Observ. 7. l. 1. sect. 1.

Ex Patribus.

Quot Dei imagines non tantum dejecerunt, sed & conculcarunt? cum enim reum angas, cum discipulos, cum trahas, cum dejicias, Dei imaginem conculcas. S. Chryl. hom. 3. ad pop. Antioch.

Quid jucundius esse potest, quàm hinc imitari, quod in illa beata patria summò munere constat attribui? ferantur hic, qui ibi nimis amandè sunt. Cassiod. in Ps. 132.

Nemo in diem, atque jejuniis; nemo, qui humi se prosternat; nemo cæteris virtutum exercitationibus magnum quid se consequi putet; nisi rectè fratres diligit. S. Cyr. Alex. l. 9. c. 24. in Joan.

Citra profectum proficit, quisquis alteri, cum potest, non prodest. Hilbertus Ep. Turon. ep. 1.

Infamis quæstus est, proximum diligere, cum succedit; dum malè est, ignorare. Id. ep. 2.

Polyanth. Sacr. Tom. 1.

Scio, quod gratia Dei obeat, si non alii prodesset. Petr. Blef. c. 1.

Tali ratione diligendus est Deus, ut diligatur omne, quod diligit. Signatio vultus Domini super omnes; & similitudo ejus, quibus sunt homines insigniti, adducunt inexcusabiliter omnes invicem amari. Una omnium animarum natura, carnisque traduce, nos ad amorem invitat, una materia, ex qua facti sumus; una forma humanitatis in omnibus; una nascendi, & moriendi conditio. Una terra, per quam gerimur; unum cælum, quò tegimur; una lux, quâ perfundimur; debent jure inter homines indissolubilem amicitiam copulare. Sed nunquid inter omnes æqualem? omnino sic dixerim; nisi virtus præter ista in aliquo plus apponat. Virtus est, dilexisse virtutem. Sim. de Cass. l. 15. de justit. Christiana c. 6.

Exemplum usûs fraterni natura non longè à conspectu removet; sed in ipso corpore pleræque necessaria fecit duplicia, germana, & gemella, manus, pedes, oculos, aures: eò significans, omnia hæc salutis, & mutui auxiliî, non dissidii, causâ, & pugnâ, sic esse divisa. Plurarch. libello de fraterno amore.

f. XII.

Charitatis proprietates, & actus.

Primò:

Communicat bona sua.

Multi publicani, & peccatores simul discumbebant cum Jesu. Marci 2. 15. qui sine dubiò à Matthæo invitati fuerunt. Et quò consiliò? humanæ salutis amore. Victor Antioch. hic: Matthæus convocat, nè ipse solus beneficium accipiat. Sylveira in art. 10. q. 20.

Hominis cujusdam divitis uberes fructus ager attulit. &c. Luc. 12. 16. Non debet esse aliquid proprium, ubi mors invincibile tenet imperium. Proprium factum est homini mori; non in hoc sæculo aliquid vindicare privatum. Sim. de Cass. l. 6. c. 11.

Convocas amicos &c. Luc. 15. 9. S. Chryl. hom. 23. in Acta: hoc amici officium pii est, in tantis bonis amicos facere socios.

Surgentes eadem hora. Luc. 24. Obliti sunt corporalium, spiritualibus jam referti. Regressi sunt Jerusalem, bona scilicet nuntiare, quæ viderant: ut consolatio, quæ illis per hujusmodi visionem erat propria, fieret cum cæteris ipsorum relatione communis. Virtus est piorum, gaudia fidei conferre cum Sociis. Sim. de Cass. l. 14.

Accipite Spiritum S. Jo. 20. 22. Mos est beneficii, quæ nuper accepit, communicare cum charis. Id. ib.

Viri Galilæi quid statis aspicientes in cælum? Act. 1. 11. Cur eos increpat angelus? cum laudabile sit cælum suspicere? S. Athanas. or. in asc. Quid statis? Mundo miraculum hoc prædicare. q. d. Surgite, & implete mundum vestrum Apostolicum; prædicare Evangelium, & agite de salute hominum. Sylv. in acta c. 1.

Gg 2

Ca-

Ceperunt loqui Act. 2. 3. scilicet *magnalia* Deiv. II. Rich. à S. Laur. I. de laud. Virg. *Repleti sunt omnes spiritu sancto*; ecce plenitudo interior: & *ceperunt loqui*; ecce redundantia exterioris.

Vas electionis. Act. 9. 15. Dicitur vas electionis, sumptâ metaphorâ à quotidiano vasis usu, quod adhibetur, ut infundatur aliquis liquor, oleum, vel vinum; non ut in ipso vase perpetuò maneat, sed ut sub tempore effundatur. Ideò Paulum elegit Deus, ut in eum infunderet magnam Sapientiam, virtutem, & gratias; non ut in eo clausa permaneret; sed ut tempore opportunò eas effunderet, docendo, inflammando, omnes gentes. Sic dicitur Sol, Eccl. 43. 2. *vas admirabile.* Sylv. hic.

Cornelius expectabat illos convocatis cognatis suis. Act. 10. 24. præ gaudio: quia drachma animæ suæ inventa, adveniente Petro; ut illa mulier præ gaudio *convocat amicas* Luc. 15. 9. S. Chryl. hom. 23. in Acta: hoc officium amici, hoc pii est; in tantis bonis amicos facere socios. Sylv. hic.

Qui audit, dicat, venit. Apoc. 22. 17. Qui audit vocem vocantis Dei, ipse etiam alios advocet. S. Greg. hom. 14. in Ezech. Cui enim jam vox vocantis Dei efficitur, in corde; necesse est, ut proximis, per prædicationis officium, erumpat in voce; & idcirco alium vocet, quia ipse vocatus est. Sylv. in act. 1.

Luna à Sole illustrata. Lem. acceptum *Communicat orbi.* Guil. Hefius.

Secundò:

Charitas gaudet de alieno bono, tristatur de malo.

Redemptore natò cœli cives ostensi sunt, qui clamarent: *gloria in altissimis Deo! & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Luc. 2. 14. ante Dei enim oculos nunquam est manus vacua à munere, si fuerit arca cordis repleta bonâ voluntate. Hinc etiam psalmista dicit Pf. 55. 12. *in me sunt Deus voca tua, quæ reddam laudationes tibi*, ac si apertè dicat: estis exterioris munera offerenda non habeo, intrâ memetipsum tamen invenio, quod in ara tua laudis impono. Voluntas autem bona est, sic adversâ alterius, sicut nostra, pertimescere; sic de prosperitate proximi, sicut de nostro profectu, gratulari; aliena damna nostra credere, aliena lucra nostra putare; inimicum etiam amando tolerare. S. Greg. hom. 5. in Evang.

Genius vultum suum in speculo contemplantur. Lem. *Vultum sumit amantis amans.* Dilectio sine simulatione -- *gaudere cum gaudenibus, flere cum flentibus,* Rom. 12. 15.

Aspice me, quicumque voles me pingere, vultus

Qualis amantis erit, talis amoris erit.

Flentis erit vultus? vultum plorantis habeo.

Rideat ille: iterum vultus amantis erit.

Sollicitus me spectet; ero suspensus, & anceps.

Si timeat; mea mox ora timentis erunt. Guilic. Hefius

Hæc est charitatis, & unitatis virtus, ut si quid uni prosperum concedatur, omnes sibi provenisse congaudeant; rursumque, si quid contrarium ingeritur, universi sibi accidisse condoleant. Cassiod. in Pf. 123.

Charitas gaudet de bono.

Congratulabantur ei. Luc. 1. 58. Pars est supernæ vitæ, aliorum prosperitatibus collatari, & congratulari eis, quibus alludit divina potestas. Simon de Cassia lib. 3.

Si diligeretis me, gauderetis utique. Jo. 14. 28. Diversis effectibus est probanda dilectio; exteriori, ut ferventur dilecti mandata; interiori autem, ut in ejus prosperitate latemur. Id. 1. 12. c. 6.

Et omnibus, qui longe sunt. Act. 2. 39. Cur Petrus hic annuntiat Judæis Gentium conversionem, quos maxime odio habebant? Respond. cum compuncti essent corde, de aliorum conversione non tristabantur; sed maxime de illa gaudebant: quia perfecta charitas omnes vult socios secum habere. Sylveira hic, q. 33.

illa vera, & sincera, est charitas, & omninò de corde puro, & conscientia bonâ; & fide non fictâ, judicandâ procedere, quâ proximi bonum, æquè ac nostrum, diligimus. S. Bern. ep. 11.

Charitas tristatur de alieno malo.

Vidi prævaricantes, & tabescebam. Pf. 118. 158.

Scio -- patientiam tuam. Apoc. 2. 2. & *quia non potes sustinere malos.* Patiens ad injurias sibi illatas, impatiens sustinere mala gregis sui; plus dolens fuorum, quàm sua damna. Sylv. hic.

Fortassis ignoras, tecum fui Romæ, tecum nivium perpeffus sum injurias, tecum montes, vel lubricos glacie, vel scopulis exasperatos. Univerfa tecum pertuli, dum dolui, quæ perferres. Hæc enim est inter amicos animorum concordia; ut nihil ab altero sit alienum, nihil alteri singulare; omnia eis facit unam Rempubicam voluntas una. Hildebertus ep. 28. quâ amico gratulatur reditum Româ.

Non recipio consolationem, ubi video fratris desolationem. Sanctus Bernard. epist. 70.

O Cha-

O charitas! tibi oculos nunquam siccos esse, aut misericordia permittit, aut gaudium. S. Zeno ferm. de fide, spe, & charit.

Amor ad dilectum, injurias dilecti suas profecto persecutiones facit; etiamsi ipse esset circumquaque pacatus. Et diligens proximum, ut seipsum, in animo persecutionem patitur, cum ipsum videt affligi, manens ipse non tactus. S. Bern. Sen. f. 9.

§. XIII.

Charitas erga Infirmos.
Ex Veteri, & Novo.
Motiva.

Non te pigeat visitare aegrotum: ex his enim in dilectione firmaberis. Eccl. 7. 39. Syr. *Non tadeat se visitare infirmos, quia propter hos diligeris.* S. Bonav. Him. am. c. 1. Cur anima tota die anxialis post Christum: indicabo tibi, quem diligit anima tua. Certè in infirmaria jacet, & ibi torquetur. Curre, & sibi ministra; sibi compare infirmanti. Corn. hic.

Cum Jesus venisset ad domum Petri, vidit sorum ejus jacentem, & febricitantem. Math. 8. 14. Mox ingressus non convertit oculos ad sedes pro quiete, non ad cibos, sed ad aegram: quia oculi ejus maximè rapiuntur ad miseros; ut eis medeatur. Sylv. hic.

Curam illius habe. Luc. 10. 35. Scilicet infirmi; & quodcumque supererogaveris, ego, cum rediero, reddam tibi. Et Dominus pro obsequio infirmis facti retribuet. Christus ipse non legitur circa alia opera misericordiae se effudisse, sicut circa infirmos: ipse enim consolabatur eos, tangebatur, visitabat, curabat; ad ipsos sanandos, Apostolos mittebat; propter ipsos Sacramentum speciale, scilicet Extremae Unionis, instituit. S. Humbertus f. 46. 40. ad frat. & foror. in hospitalibus.

Juvenis olim religiosum senem interrogans: oro te Pater; ajebat; quid tibi videtur? duo fratres sunt, quorum alter in tuguriolo suo perdurat, jejuniū quandoque usque ad sextum diem producit, nec interim consuetos sibi labores quidquam remittit. Alter verò unius rei fatagit, ut aegrotis inserviat. Cujus vivendi genus videtur Deo acceptius? Cui senex: non opus multa deliberatione. Dico: si frater ille jejunans ipse suis se naribus suspendat; illi alteri, qui aegrotis ministrat, pro merito nequaquam aequalis esse poterit. Drex. opusc. 13. Rosi select. virt. parte 1. §. 4.

Exempla.

Si quis inceperit aegrotare, transfertur ad exedram latiore, & tanto senum ministerio confovetur, ut nec delicias urbium, nec matris quarat affectum. S. Hier. ep. 22. ad Eustoch. de ratione vivendi Cenobitarum.

Quoties morbo regio, & padore confectos, humeris suis ipsa portavit? quoties lavit purulentam ulcerum fanem, quam alius aspicere non valebat. Præbebat cibos propria

manu; & spirans cadaver sorbitiunculis irrigabat. Id. ep. 30. ad oceanum Epitaph. Fabiolæ.

Leo IX. Pontifex leprosum ante fores repertum in proprio lecto collocari jussit; qui manè quasitus nusquam inventus est. Creditum est, Christum pauperis specie eò loci recubuisse. Ità Platina, & alii, in vita.

S. Bern. Sen. teste Suriò 20. Maij: cum A. 1400. Senis ingens lues grassaretur, cum fetore, horribili; & morte plurimorum; ipse 12. adolescentibus ignitè oratione persuasit, ut iis, se duce, totos impenderent; quod & præstiterunt, ipsò officiosissime præeunte.

A. 1500. Lusitana mulier Eboræ ad extremum perdita, 45. annis in omni flagitiorum coeno volutata, sceleribus addidit damoni pactam servitutem. Adlitterat mendico morienti; eique se liberalem, ac seculam præstiterat. Paucis post diebus imaginem defuncti conspiceri visa est, & audire hæc verba: elemosynas tuas in Dei conspectum tuli, ejusque clementiam exoravi, ut pro iis referretur tibi gratia. Ipsi nunc permittit ad te venio, & hortor: age poenitentiam, exomologesi culpas elue. Cum monita non recipere, eadem vox iterum, ac tertio, auribus illapsa; non modo spem veniæ, sed & viam ostendit. Drexel. de elemos. p. 3. c. 7 §. 3.

S. Abbas Minutius proficiscens ad visitandum agrum; cum jam videret solem occumbere, ait ad eum: in nomine D. N. J. C. sta paulisper in itinere tuo, & expecta me, donec ad vicum perveniam. At ille restitit, nec prius occubuit, quam homo Dei perveniret ad vicum. Ruffinus vitæ SS. PP. l. 2. c. 9.

S. Jovella, sive Jutta vidua, post primas nuptias, marito mortuò secundas exosa; undecim annis leprosis in hospitali servit; optans fieri etiam leprosa: in hunc finem cum illis manducans, & bibens, lavans se de aqua balnei eorum. Boll. 13. Jan.

B. Agnes Ord. S. Claræ, Regis Bohemæ filia, Praga & nata in terra; & in caelo renata, inter Clarissas addicissima humilitati, foeda illuvie; & leproforum sanie, infectas vestes undique per urbis nosocomia, & valetudinaria, conquiri jubebat, delatasque ad se, excluso adjutorio, sola operose elucebat, lacerasque resarciebat. Boll. 6. Martij.

S. Francisca Romana ex nobili prosapia per 30. annos servit infirmis in hospitalibus. Boll. 9. Martij.

S. Catharina Sen. existens adhuc in domo paterna leprosa ingrata, querula; contumeliosa, patientissime inservit, & lepram contrahit; non tamen recedens à servitio, à qua demortuam sepeliens liberatur. Boll. 30. April.

§. XIV.

Charitas sit universalis erga omnes.

Ex Veteri, & Novo.

Egressus est Joseph ad terram Egypti, & circumvit omnes regiones Egypti. Gen. 41. 46. Regius Vicarius; assumpta Egypti
G g 3 pro-

procuratore, obibat ejus regionis præfecturas, & oppida; omnibus novum Magilstratum officiose, & hilariter, excipientibus: quos tum beneficiis, tum comitate, sibi devinciebat; elucete in ipso vultu hominis eximiâ quâdam gratiâ. Philo lib. de Joseph. Sylv. in Jo. 16.

Domine, salva nos, perimus. Matth. 8. 25. Nullus pro se solo loquitur, sed pro omnibus: nemo enim dixit, salva me. Chrysol. f. 20. Revera fratres, si essemus humanum corpus; & eos, qui pereunt, nostra viscera esse crederemus; afflictione jejuniû, precum genuitu, effusione fletuum, jugiter clamaremus, *Domine, salva nos, perimus!* & studeremus, nobis in nostris fratribus subvenire: nè, furente gladiò, sanguinis nostri mare videremus in terris; nec tanta corporum, sed animarum jam naufragia sentiremus.

Hic est Jesus Rex Judeorum. Matth. 27. 37. Permittit Christus appendi titulum, qui regnum suum publicè prædicaret. Non sic Jo. 6. 15. *Jesus ergo, cum cognovisset, &c.* Cur in cruce regis admittit inscriptionem; & in solitudine, quando usque ad saturitatem turbas pavit, regnum recusat, & fugit? quia in deserto, licet multis, non omnibus benefecit; in Cruce pro omnibus pretiosum sanguinem fudit. Did. de Castillo Illat. 193.

Intravit, secundum consuetudinem suam, die Sabbathi in synagogam. Luc. 4. 16. Dominus non venerat, ut prodesset uni, sed ut prodesset multitudini; ideo in Sabbatho consueverat intrare in synagogam, & prædicare: quia tunc omnes ibi conveniebant Hugo Card. hic.

Deus meus! Deus meus! ut quid dereliquisti me? Matth. 27. 46. Suam solitudinem conqueritur. S. Hilarius. Sed quomodo dicit, se in cruce esse solitariû? nonne ait Jo. 12. 32. *si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum?* si omnia ad se traxit, quomodo solitariû? Admittebat unum latronem, & inde solitariû sibi videbatur. Sic unum amittens latronem anxiebatur, ac si omnes perdidisset. Sylv. hic. q. 1.

Omnium me servum feci. 1. Cor. 9. 19. Loquitur de servitute charitatis. S. Thom hic lect. 5. Citra profectum proficit, quisquis alteri cum potest, non prodest. Hildebert. ep. 1.

Veniam ad vos, cum Macedoniam pertransiero. 1. Cor. 16. 5. Charitas, quæ divisa unire consuevit, unum cor Pauli per multa dividi compellit; quod tamen tantò arctius in Deo colligit, quantò latius per sancta desideria spargit. Prædicando igitur Paulus vult omnia simul dicere; amando vult simul omnes videre: quia & in carne manendo vult omnibus vivere; & de carne transeundo per sacrificium fidei, vult omnibus prodesse. S. Greg. moral. l. 30. c. 8. Quid est, quòd tam anxie labores partitur? nisi quòd circa omnes unâ charitate constringitur. S. Petr. Dam. l. 2. ep. 16.

Ex hoc neminem novimus secundum carnem. 2. Cor. 5. 16. Id est, secundum speciem externam; scilicet quòd nobis sit cognatus,

amicus, Judæus, nobilis, elegans, doctus. His affectibus naturalibus mortuus sum: quia Christo regeneratus, illi soli vivo, ipsum solum; & omnes in ipso, secundum charitatis spiritum, non secundum carnem, amo. Corn. hic.

Ex Patribus.

Cum omnibus eadem debeatur charitas, non eadem est omnibus adhibenda medicina: ipsa item charitas alios parturit, cum aliis infirmatur; alios curat ædificare, alios contremiscit offendere; ad alios se inclinat, ad alios se erigit; aliis blanda, aliis severa; nulli inimica, omnibus Mater. S. Aug. l. de catechif. rudib. c. 15.

Tanta charitatis vis est, ut caelo latiore faciat animam. Totam Corinthum habebat ille in corde suo, & dicebat: *dilatamini* 2. Cor. 6. 13. S. Chryl. in Act. Apost. hom. 44.

Qui charitate præditus est, neminem alienum ducit, sed omnes putat ad se pertinere. S. Ephrem de charit. Latius debet esse cor Christiani, quam cælum, & terra, in benevolentia. Cælum empyrium non recipit nisi bonas, & sanctas, personas; sed latius debet esse cor Christiani: quia ibi non solum bonæ, sed etiam malæ, personæ; non solum Christiani, sed etiam Infideles, debent recipi per dilectionem. Item debet esse latius, quam terra: quia recipere debet vivos, & mortuos; de paradiso, & purgatorio. S. Vinc. Ferr. f. 7. D. 14. Trinit.

§. XV.

Charitas bonum suum alieno postponit.

Ex Veteri, & Novo.

Provideat Dominus Deus spirituum omnium carnis hominem, qui sit super multitudinem hanc &c. Num. 27. 16. vide v. 12. &c. En qualiter sanctus vir nullam ferè sui curam habeat, nec uxoris, aut filiorum; sed solum honoris Dei, & utilitatis proximorum. Diez Amor propinquo. Moyses audita mortis sententiâ oravit Dominum; non ut se à morte, sed ut populum suum à periculis erueret. Lyr. patet charitas Moysis, qui acceptans Dei, voluntatem, pro se nihil petiit; sed statim ad procurandum bonum populi se convertit.

In magna illa sterilitate ascendit Elias in verticem Carmeli, 3. Reg. 18. 42. & pronus in terram posuit faciem suam inter genua sua; quibus peractis, venit magna aquarum abundantia. Quid quæsit intendebat sanctus propheta hòc difficili orandi modò? amor proximorum sic eam fecit orare. Creditur, moris fuisse apud Hebræos; si herus servum punire vellet, ut ipsum expeditius flagellaret, caput ejus inter genua, manusque, inter pedes, ligabat. Hòc sicut Elias forsân orabat: magne Deus Israel! tres anni sunt, & sex menses, ex quo super terram non pluit. Misere Domine populi tui! & siquidem pro peccatis suis affligitur, ego pro illius luam; ecce servus ad flagella paratus. Diez Amor proxim.

Ego

Ego sum, qui peccavi &c. 2. Reg. 24. 17. Tantum absuit, ut suorum incolumitati suam antecederet; ut potius se in discrimen adduceret, ut suos à discrimine liberaret. Mendoza in 1. Reg. 5. v. 11.

Responsò acceptò - reversi sunt in regionem suam. Matth. 2. 12. Cur potius, ut Christò potirentur, regionem, domum, familiam, & regnum, non obliviscuntur? quomodo ab illo possunt separari? Imò, quia Deum sapiunt, citissime convolant, etiam Christò relicto, ut munere, & officio suo in subditos fungantur. Hòc maxime à terreno rege differt rex divinus. Terreno regi principes illi placent, qui propria oblii regie adherent; verum regi divino haud placent hi reges; sed qui Deum adorantes, in sua remeant, suisque frequentissimi adsunt. Hinc Ecclesiastici Principis Petri rejectus fuit affectus, quòd, gloria Thaboris ebruius, agebat: *bonum est nos his esse.* Matth. 17. 4. Cui Dominus apud Timotheum Antiochenum: quid tibi in mentem venit Petre? tuine solius curam geris? an non totius Mundi? Baeza. 1. 2. c. 8. §. 2.

Vade, & corripe. Matth. 18. 15. Non dicit Christus, ut is, qui injuriam intulit, abeat, & veniam precetur; sed ut offensus offensorem suam domi suae inviset, & indulgentiae invitatione invitet, blandaque correptione Deo lucrifaciat. Nonne melius foret, si injuriam passus domi, residens exstimulationis suae rationem haberet, jure suo utens expectaret offensorem, quoadusque ille veniens veniam poscat? Christus hoc vult potius, ut Christianus cedat de honoris sui jure propter charitatem; & ne meminerit potestatis, cum datus est veniam. Did. Niss. fer. 3. post D. 3. Quadr. §. 2.

Concurrerunt quondam Christi potentia, & amor. Videamus, quis cui cessit? Matth. 20. 23. *accessit mater filiorum Zebedaei &c.* Respond. Christus: *sedere ad dexteram meam, vel sinistram, non est meum dare vobis &c.* Querit S. Ambr. 1. 4. de fide c. 5. cur Christus sic responderit: non suum, sed Patris, dare, quod illi petierunt? quin cum & ille, aequè ac Pater, hoc donet. Respond. S. Ambr. duo hic concurrisse, potestatem Christi, & amorem. Noluit, inquit, his, quos diligeret, videri, quòd peterent, denegasse. Sanctus, & bonus Dominus, qui mallet aliquid dissimulare de jure, quam de charitate deponere. Id. ib.

In natiuitate ejus multi gaudebunt. Luc. 1. 14. Dum nascitur infans Zachariae, & os ejus resolutum est. Quis non putaret tantis cumulatum beneficiis, mox gratias acturum pro filio, & recepta voce? Prophetat, sed Christi solum memor; vocis, filique immemor: *benedictus Dominus Deus Israel &c.* Luc. 1. 6. Cur? an quòd patrem te fecerit? an quòd eloquentem te fecerit ex elingui? *quia visitavit, & fecit redemptionem plebis suae.* Gaudeo, non quòd Joannes natus sit, sed quòd nasciturus sit Jesus. Oliva 1. 3. Strom.

Nunc dimittis servum tuum Domine. Luc. 2. 29. O beate vir! quid petis? longam vitam pete, ut deliciis tuis diutius fruaris:

cur exposcis, ut te in pace dimittat? Respond in hoc manifestè ostendit, se justum esse; & habitare in se divinum spiritum. Nam justis magis commune proximorum bonum, quam utilitatem suam expetunt. Peculiare ipsius bonum erat, Christum verum animarum consolatorem videre, illòque diu perfrui; bonum autem commune erat, bonum nuntium Patribus in sinu Abrahae deferre, quod illi protulit. Diez. in festo Purif. conc. 4.

Et convocavit duos de discipulis suis Joannes. Luc. 7. 19. Probi obliviscuntur sui, ut proximorum recordentur. Baptista in vinculis est & non est memor sui, sed discipulorum. Nonne commodius esset, mittere eos ad Herodem, ut illi injusta vincula objicerent? Non meminit sui, sed honoris Christi, & necessitatis discipulorum suorum, ut veritatem agnoscerent. Did. Stella hic.

§. XVI.

Charitas fit ordinata.

Ex Veteri, & Novo.

Divisique aquas. Gen. 1. 7. Videtur, quòd hanc divisionem facere non debuit; quia unumquodque secundum exigentiam naturae suae collocari debuit. Dicendum: quòd quamvis sic esset secundum convenientiam naturarum particularium; tamen, propter bonum naturae universalis, & harmoniae communis; oportuit illa, quae magis conveniebant, dividere, ne possent in suis actionibus excedere, & naturae ordinem corrumpere. S. Thom. hic.

Ordinavit in me charitatem. Cant. 2.

4. Juxta Sept. optat Ecclesia, ut unicuique, ac rebus omnibus, affectum impertiat, quem debet: praeposterus enim est frequenter, & stultus, hominum Amor; ut ea diligant, quae sunt odienda; ea oderint, quae amanda. de Ponte hic, Exh. 33. §. 1.

Introduxit me in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem. Cant. 2. 4. S. Greg. hic: per cellam vinariam quid congruentius, quam ipsam arcanam aeternitatis contemplationem accipimus. Qui hanc cogitationem de aeternitate altius in animum demiserit, gloriari poterit: *ordinavit in me charitatem*: nam meliorem servabit ordinem amoris, seipsum minus, Deum plus; & propter Deum, ipsos etiam inimicos diligendo. Hac quoque cogitatio largius delibata ebruium facit; sed ebrietate optimorum desideriorum. Drex. Conf. de aeternit. §. 1.

Ordinavit in me charitatem. Cant.

2. 4. Nihil aliud est vera, & perfecta virtus, quam ordo amoris. S. Augustinus. 1. 11. c. 25. de Civit. Eleganter locutus est, ordinate: plurimorum quippe inordinata est charitas; quando, quod in primo loco debent diligere, diligunt in secundo; quod in secundo, diligunt in primo. &c. Sanctorum verò charitas ordinata est. Orig. hic. Ut majora magis, minora minus, diligamus; & indignis diligi denegemus amorem. Sim. de Cass. 1. 15. de just. Christi.

Quid

Quid autem vides festucam. Matth. 7. 3. Charitas erit ordinata, ut à seipso incipiat homo; nè præsumat alium increpare, indicare, qui seipsum non purgat, discutit, & emendat. Dion. Carth. hic.

Christus prius orat pro crucifixoribus. Luc. 23. 34. tum commendat Patri spiritum. v. 46. Stephanus verò Act. 7. 58. prius pro se, tum pro suis lapidatoribus. En discrimen inter Deum, & homines: nam suæ indolis nativâ nobilitate incitatus Deus res alienas prius, quàm suas, curat; homo verò sua ante omnia tractat, aliorum posterius. Did. Niss. D. 4. Quadr. §. 3.

Domine Jesu suscipe spiritum meum. Act. 7. 58. Dein pro inimicis orat. Utroque Redemptorem imitatus; qui etiam orabat pro crucifixoribus, & Patris manibus spiritum commendabat. Sed hoc Stephanus primò loco, alterum secundò, fecit. Cur non servavit eundem ordinem? quia servus erat, quia periculum suum agnoscebat. Christus non ex necessitate, sed humilitate, spiritum commendat; & Stephanus totus indigus remedium petit. Christus in illo certamine securus, non tam de se, quàm miseris peccatoribus, degit sollicitus; Stephanus, mobile virtutis acceptæ ingenium agnoscebat, in tuto prudenter se collocare satagit; & qui in ipso agone, etiam post visos caelos apertos, post Angelici vultus radios, conceptos, poterat deficere, debitò charitatis ordine, se tuetur prius, S. Chryl. tom. 6. ord. de S. Steph. post lapidum etiam jactus, athleta victoriam expectabat, & ejusmodi vocibus Creatorem compellabat: *Domine Jesu suscipe spiritum meum.* Quamdiu in hoc sum mortali corpore circumseptus, pertimesco; quamdiu terrenam hanc gesto carnem, reformido; nè post labores amittam labores. Vereor admodum, nè post luctam coronam privatus remaneam. *Suscipe igitur spiritum meum.* Ramirez in ep. Chr. ep. 6.

Agentia naturalia prius agunt in propinqua sibi, ignis, aqua &c. sic benefac prius domesticis. Diez. ser. 5. post Cin.

Qui dignas pro suis peccatis eleemosynas facit, prius eas facere incipiat à seipso. Indignum est enim, ut in se non faciat, qui facit in proximum; cum audiat dicentem Dominum: *diliges proximum tuum, sicut teipsum*; itemque audiat: *miserere anima tua placens Deo.* Eccl. 30. 24. S. Aug. c. 27. de Civit.

Qui vult eleemosynam ordinatè dare, à seipso debet incipere, & eam sibi primùm dare. *Miserere anima tua &c.* S. Augustinus Enchiridio c. 7. 6.

§. XVII.

Charitas quas alias virtutes includat.

Humilitatem.

Humilitas est præcursor charitatis, sicut Johannes Christi; & sic attrahit ad Deum: quia Deus charitas est. Quidam dicebat in vit. PP. l. 7. c. 13. Corn. in Jf. 14.

Sicut ignis sine calore, vel splendore, omnimodè non est; ita charitas sine humilitate esse non potest. S. Cæsarius Ep. hom. 36.

Patientiam.

Charitas paxiens est omnia sustinet. 1. Cor. 13. 47. Ejus elogia inchoat, & terminat Patientia: quia in Patientia totam vim suam obtinet; ipsaque munitur, & defenditur. Sylv. in Apoc. 2.

Novi opera tua, & fidem, & charitatem. Apoc. 2. 19. Nescit utramque; fidem ut principium salutis; charitatem, quâ fides vivificatur. S. Cypr. de bono Patient: tolle charitati Patientiam, & desolata non durat; tolle sustinendi, tolerandique substantiam, & nullis radicibus, ac viribus, perseverat. Apostolus denique, cum de charitate loqueretur, tolerantiam illi, & patientiam injunxit. 1. Cor. 13. 4. Sylv. hic.

Genius vestem vulnerando facit pulchriorem. Lem. *Facit patientia pulchrum, dilectumque magis. Charitas paxiens est.*

Qui charus cupit esse, vulneretur.
Crebrò vulnere sæpe vulneretur.
Non est integer ille, nec decorus
Qui nullum patiens subivit ictum.
Vulnus nobile, nobilis cicatrix
Quam suscepit Amor, suamque fecit.
Res est integra amore vulnerari.

Genius vitem incidit. Lem. *Grata minus, nisi lesa foret.*

Amoris placet indolem videre?
Sentit vulnera, nec movetur illis.
Gaudet posse pati, sui que vindex
Pensat mille bonis malum unum,
Unum mille malis bonum rependit. &c.
Guilielmus Hesius.

Ferâ sit licet immanior, simul si amare quis cepit, ove mansuetior evadit. S. Chryl. hom. 33. in 1. Cor. 13.

Genius tentat digitò chordas testudinis. Lem. *Tentanti respondet amice. Charitas non irritatur.* 1. Cor. 13. 5.

Amor si meus ungue vellicetur
Irritatus, Amo tibi reponet.
Verbis, verberibusque provocetur,
Amo semper, Amo, tibi reponet.
Amor non melius, benigniusque,
Quàm, cum fere coegeris, loquetur.
Amorem probat hostis innocentem,
Hostem blandus amor probat nocentem.

Hesius cit.

Concordiam.

Charitas sic dicta, quasi chara unitas. In fimbria summi Sacerdotis, Ex. 28. 33. quatuor elementa tranquillâ unione conveniunt. 2. Reg. 19. 14. Notiatur de consensu filiorum Jfrael, fuisse illos univertos, *quasi vir unus.* Tot millia hominum, quasi vir unus, erant. Magna laus!

laus! sed non summa. Ecclesiae propria laus est, verè unam, non quasi unam, esse. *Una est columba mea.* Cant. 6. 8. Vespasiani nummo insculptae erant plenae spicae ex duabus manibus junctis egredientes. Incertò auctore.

Gemus nexum funis trahendo solvere volens, magis constringit. Lem. *Qui distrahit, constringit; & nexum facit, qui sic resolvit.*

Quò magè disjunges, magè conjungentur amores.

Arctius avulsum stringere novit Amor. Hefius.

Liberalitatem.

Flosculi oriente sole se pandunt. Lem. *Suo se totum promittit amori. Charitas benigna est.* 1. Cor. 13. 4.

Sis tenax licèt usque, si Savarus
Clasò pectore, corde colligatò,
Liberalis eris, patènsque, cunctis:
Si te tangat Amor, forèsq; pulset,
Quantumvis adamantibus rigentes.
Nescit, quid sit Amor, benignitati
Qui clausum potuit tenere pectus. Hefius.

Fidelitatem.

Fatus de caelo ignis decidens. Lem. *fatus tantum excidit ignis. Charitas nunquam excidit.* 1. Cor. 13. 8.

Excludit

Suspicionem. Columna recta, supra quam directè Sol. Lem. *Non habet umbras. Charitas non cogitat malum.* 1. Cor. 13. 5.

Invidiam. Si homo lucis esse ccepisti, quae sunt Christi, gere: quia lux, & dies, Christus est. Quid in Zeli tenebras ruis? quid te nubilò livoris involvis? quid invidia caecitate omne pacis, & charitatis lumen extinguis? S. Cypr. 1. de zelo, & livore. *Charitas non amulatur.* 1. Cor. 13. 5.

Murmur. Scandalosa est cunctis, charitatem everit, unionem dissipat, pacem disturbat. S. Ephrem de murmuratione.

Detractionem. Est proles odii; pinguis, & occulta, ac latens, sanguisuga; quae charitatis omnem consumit, ac demolitur, sanguinem. Jo. Clim. gr. 10 de detractione.

Simulationem. Melius mihi videtur, nullam charitatem habere, quam fingere; & tolerabilius puto, charitate quemlibet vacuum esse, quam ejus plenitudinem simulare. B. Petr. Dam. 1. 6. ep. 6.

§. XVIII.

Miscellanea de Charitate.

Ex Veteri, & Novo.

Apprehendit eum Angelus Domini in vertice ejus, & portavit eum in capillo capitis sui. Dan. 14. 35. Cur non potius per manum, vel per brachium, portabatur in auxilium Danielis? Tam difficilis homo ad alterum juvandum, ut ad hoc illum capillis quasi trahi necessè sit. Sylv. in Marci 6 q. 8.

Polyan. h. Sacr. Tom. 1.

Viso illò praterivit. Luc. 10. 31. Sape, qui majoribus dignitatibus potiuntur, & amplioribus scientiis fulgent, prateriunt officia charitatis. Sim. de Cass. 1. 6. c. 10.

Diliges & proximum tuum sicut teipsum. Luc. 10. 27. Legisperitus quaerit: *quis est meus proximus?* Naetus Dominus occasionem, charitatem suam sub Symbolo Samaritani depingit. Videbatur aptius, charitatis exemplum Lazarus à mortuis resuscitatus. Quia Lazari suscitatio imperiò peracta est; ibi namque voce vocavit, & nullo labore vitae reddidit; hic verò pedes incedit, ut equo saucium imponat, hic denarios porrigit. Naxera in Jos. 19. §. 16.

Cum audieritis praeva & scissiones. Luc. 21. 9. Cum sublata fuerit omnis charitas, meritò locum habent bella, & scissiones. Theophyl. hic.

Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem. Jo. 13. 34. Unde novum? quod jam Levit. 19. 18. fuerat impositum. Non dicitur novum, quia recenter impositum; sed quia semper in novitate sua conservandum: ut nunquam quasi vetus obsoleat, sed semper novis, ac novis, accessibus charitatis crescere ejus custodia videatur. Lex, cum nova est, strictè solet observari. Gilbert. 1. 19. in Cant. mandatum hoc semper sit vobis novum: & novum est; nisi in vestro Dominus Jesus veteraverit affectu. Ramirez in ep. Chr. ep. 1. Apoc. 2.

Hac locutus sum vobis, ut non scandalizemini. Jo. 16. 1. Paracletò spiritu dilectionis ad ventante, discipuli non scandalizantur, dum persecutiones patiuntur. Amantibus nullum scandalum: quia amor omnia excusat, cunctis parcit injuriis. Elcob. t. 5. prophet. Christ. 1. 8. obs. 1.

Habeo adversum te, quòd charitatem tuam primam reliquisti. Apoc. 2. 4. Rich. à S. Vict. lib. 1. de erudit. Arguitur, qui adhuc bonum agit, quòd charitatem primam reliquit, & aureum caput in pectus argenteum deflexit.

Ex Patribus.

Vidi ego quosdam jejunantes, orantes, praeteritorum poenitentia suspirantes, omnem denique sine sumptu pietatem ostendentes; egenibus verò nè obulum quidem praebentes. Quid his, caetera virtutum diligentia prodest? non propterea regnum Dei consequentur. S. Basil. serm. 2. in div. avar.

O Domine Deus! quam pauci sunt hodie inter nos ita firmati, ut dicere valeant illud verbum: *quis nos separabit?* Rom. 8. 35. Nunquid ita firmati sunt in dilectione illi, quos non dico tribulatio, sed leve verbum separat à charitate proximi: qui auditò univò verbò, quod eis displicet, statim excandescunt in iram, in unionem; nec potest recedere de ipsorum memoria; imò illud volunt, & revolvunt in cogitatione sua: similes cani, qui corrodit lapidem projectum. Certè isti non sunt firmati in charitate Dei; ideo facile capiuntur à diabolo: nulla enim sagitta ipsius missa contra tales cadit in vacuum, S. Bonav. serm. 43.

Hh

Nulla

Nulla sunt culmina à jugo charitatis im-
munia : quidquid in orbe libertatis est , tali
non subtrahitur servituti. Ennodius lib. 3.
ep. 30.

Ratio , quare finitâ combibitione olim , &
apud Germanos etiamnum, bibant den Joannis

Seegen / est : quia S. Joannes perpetuò adhorta-
batur ad charitatem. Cum enim in ejusmodi
congressibus facillè exoriantur aliqua tricae ; nè
offensè discederent offensi, dicebant : *En noch den
Joannis Seegen* ; & sic bonò poculò sepe-
bant dissensiones. Berengar. similiter.

TITULUS XI. CHRISTIANI.

§. I. Nomina varia.

Dicet quis : nonne sunt apud vos alii pau-
peres, alii divites ; alii servi, alii domini ?
nonne aliquid inter singulos interest ? ni-
hil : nec alia causa est, cur nobis invicem *Fra-*
trum nomen imperiamus ; nisi quia pares esse
nos credimus. Lactant. l. 5. div. instit.

Christiani priùs *Nazareni* vocabantur. Sed
postea apud Antiochiam in communi Concilio
à Petro commutatum est hoc nomen, & dicti sunt
Christiani. Act. 11. 26. S. Anselmus in Eluci-
datio.

Nomen Christianorum primum in Antio-
chia inventum est : antea enim omnes vocabantur
Discipuli, vel *Frates* ; donec Apostoli Concili-
um Antiochiæ fecerunt. Durand. Rat. div. offic.
l. 2. c. 1.

Christiani ab Ethnicis vocati *Galilai*. Boll.
1. Jan. vita S. Martinæ V. & M.

In regno Xatai omnes Christiani à Jesu vo-
cantur ; Jesuitæ sicut hic à Christo Christiani. Ex
litteris P. Emmanuelis Carvalii Malacæ.

§. II. Christiani dignitas, & prerogative. Ex Veteri.

Numeræ stellas &c. Gen. 15. 5. Ostensis stel-
lis dicitur ei : *sic faciam semen tuum*, id est,
gentem Christianorum, cujus tu pater futurus es,
in fide scilicet. Ostensâ autem arenâ dicitur : *sic*
erit semen tuum, id est copiosa erit gens Judæo-
rum ; sed arida , & infœcunda. Hugo Card. hic.

In nomine Dei nostri (Christi) *magnifica-*
bimur. Pf. 19. 6. Hoc est nomen, de quo Matth.
1. *vocabis nomen ejus J. sum*. In hoc nomine
magnificabimur : quia magnum est, vocari Chris-
tianum, & esse. Id. hic.

In finem intellectus filii Core. Pf. 41. Ti-
tulus. Hebraicè *Chore* dicitur *Calvaria* ; Cal-
varia verò locus est, ubi D. Salvatorem constat
esse crucifixum. Ideo filii Chore meritò dicun-
tur, quia tanquam gloriosissimum trophæum
coelestis Regis, id est, signaculum Crucis inscipe-
re meruerunt. Et ideo psalmus hic omni con-
venit Christiano, qui amore Domini flammâ do-
minicæ charitatis accenditur ; sine quâ totum ab-
jectum est, quidquid in humanis rebus putatur
eximium. Cassiod. hic.

Respondit ei in via virtutis sue. Pf. 101.
24. Quam bene duobus verbis expressum est, quid
sit Religio Christiana, id est, *via virtutis* ; quam
in doloribus quidem gradimur, in tribulationibus

commemur : sed hæc omnia in Christi nomine,
cum spe maximâ, sustinemus. Huic igitur vir-
tuti, quam Christus D. prædicavit, Sanctorum
congregatio devota respondet. Nam, cum ille
vocent ad bonam vitam, ipse illi respondet, qui
imperis ejus obsequens est. Quapropter respon-
det illi, non linguâ, sed vitâ ; non voce, sed fide ;
non clamore, sed corde. Cassiod. hic.

Nolite tangere Christos meos. Pf. 104. 15.
Christi Domini sunt omnes Christiani, qui mer-
guntur in Baptismo, ut sint Rêges : quia ipsorum
est regnum cœlorum ; in Confirmatione ut pu-
giles ; in morte ut Pontifices ; ut se Deo sacri-
ficent. Hugo Card. hic.

Sub umbra. Cant. 2. 3. Umbra Christi est
Christiana Respublica. B. Theodoret. l. 1. in Cant.

Capilli tui. Cant. 4. 1. Coma, & capilli Ec-
clesiæ, multitudo sunt populo Christo credentium.
Philo Carpath. in Cant. c. 4.

Ex Novo.

Et induunt eum purpurâ. Marci 15. 17.
Feramus & nos purpuram, regalem vestem. Sicut
reges ambulare debemus, super serpentes, & scor-
piones, & imperare peccato : Christiani enim di-
cuntur, hoc est, uncti ; sicut tunc reges dicebantur
Christi. Sit ergo vita nostra non servilis, & il-
liberalis ; sed regalis, & libera. Theophylactus
in c. 15. Marci.

Regale Sacerdotium. 1. Petri 2. 9. Christia-
na natio Regale Sacerdotium dicitur, quod non tan-
tùm ex sua Gente Sacerdotes veri Dei habeat ; sed
quod nullus masculus sit in toto orbe Christiano,
(si pauculos irregulares à natura excipias) qui ad
Regale Sacerdotium aspirare ; & si operam adhibe-
at, etiam pertingere non possit, nulla mulier insuper,
quæ vel fratrem, vel filium, aut cognatum, Sacer-
dotem habere non valeat. Cujus quanta dignitatis
pars ad eas inde accedat, ex recepta passim cære-
monia liquet ; quâ matres ipsò primitiarum filii
die, corollam palam in capite gestare, & in templo
ipso confueverunt : quasi proficientes hęc ritu ; se
cum filio, & in filio Neomystâ triumphare, ac
regiæ dignitatis partem in se derivatam esse. Re-
gale quoque Christianorum omnium est Sacerdo-
tium : quia cum Sacerdote celebrante ad stantes Sa-
crificium offerunt ; ideo ait celebrans : *orate fra-*
tres, ut meum, ac vestrum &c. Doultreman.
l. 1. c. 4.

Fecit nos regnum, & Sacerdotes Deo.
Apoc. 1. 6. Rupert, hic. Rex, & Sacerdos, solus erat
Jesus. Reges, & Sacerdotes, facere de servis pec-
cati proposuerat ; & idco sanguinem fundebat U-
trumque honorem non sibi retinuit, sed suis quoq ;
com-